

**Servei de Documentació:
« El perdó i la reconciliació »**

Servei de Documentació

Unió de Religiosos de Catalunya • Centre de Vida Religiosa i Espiritualitat

Plaça d'Urquinaona, 11, 2n 2a (08010 Barcelona) Tel. 93 302 43 67 sec.general@urc.cat - urc.info@gmail.com

Autor	Fra Josep Manuel Vallejo
Títol	"El perdó i la reconciliació"
Font	Revista Catalunya Franciscana gener-març 2020
Publicat	19 de juny de 2020

305

"EL PERDÓ I LA reconciliació"

JOSEP MANUEL VALLEJO

"EL PERDÓ i LA reconciliació"

Fra Josep Manuel Vallejo

"Pare, perdona'ls perquè no saben el que fan": Aquest és el fonament del perdó que el Senyor ens demana. Des de la Creu Jesús disculpa els seus agressors. El primer que perdona, és Déu. Aquesta és la gran notícia del Cristianisme.

Déu perdona d'una forma inconcebible, perquè és perdó incondicional, ens ho meresquem o no ens ho meresquem, havent demanat perdó o no havent-lo demanat. Déu no pot fer altra cosa que estimar bojament, i el seu perdó és incondicional. Tal com diu el salm d'una forma tan bonica: "El Senyor és compassiu i benigne, lent per al càstig, ric en l'amor... no sempre acusa ni guarda rancúnia sense fi" (Sal 103). Aquest és el nostre pecat, recordar sempre l'ofensa i alimentar el ressentiment. "Déu no sempre acusa ni guarda rancúnia sense fi". I, nosaltres, commoguts i fascinats per aquesta manera d'obrar de Déu, ens veiem impel·lits a perdonar, perquè Ell ens ha perdonat primer, incondicionalment.

Per poder perdonar, el primer és saber-se perdonat per Déu. I quan ens oblidem d'això comencem a tirar en cara, a viure en la rancúnia i a ser exigents amb els altres. Som durs i exigents amb els altres quan ens oblidem del molt que se'ns ha perdonat (Mt 18,23-33).

El perdó de Déu és gratuït, és una gràcia. La tasca nostra és descobrir-ho. Tota la nostra pregària i lectura de la Paraula hauria d'anar encaminada a descobrir això: que el perdó és incondicional, gratuït i és un regal. Ho veiem en múltiples escenes de l'Evangeli. Pensem en Zaqueu, que era un pecador públic, robava, era un traïdor perquè col·laborava amb els romans, i Jesús s'avança a sopar a casa seva: "Avui he d'hostatjar-me a casa teva" (Lc 19,1-10). "He de", com si la missió de Jesús fos hostatjar-se a casa dels pecadors, perquè "menjar amb" vol dir "soc amic teu". Per tant, l'amor de Déu a Zaqueu és gratuït, no se'l mereix. I l'abraçada del Pare al Fill Pròdig és absolutament boja i desmesurada. El fill petit no s'ho mereix. I aquella escena tan bonica del final de l'evangeli de Joan 21, l'aparició al llac, on Jesús refà la comunitat de taula que els apòstols havien trencat. El normal

hauria estat, per part de Jesús, dir: “Nois, ja està bé, m’heu deixat sol, mira el que m’heu fet...” No, ni una paraula, no tira en cara res, sinó que aquell esmorzar, símbol de l’Eucaristia, refà la comunitat de taula, l’amistat que ells havien trencat. Així és Jesús, així és el nostre Déu, s’avança a reconciliar, tot i que no ens ho mereixem. I el bon lladre? La gent piadosa diu que es va convertir, que va demanar perdó. No, el bon lladre només demana: “Senyor, recorda’t de mi quan vinguis amb el teu Regne” (Lc 23,42). Fa una pregària. El reconeix al Senyor com a Messies, això sí. I Jesús li diu: “Avui seràs amb mi al paradís...” perquè jo soc amor incondicional i perdó sobreabundant, no perquè t’ho mereixis... T’ho donaré perquè m’ho demanes. Fixem-nos com és el Déu que Jesús ens transparenta! El perdó de Déu és sobreabundant i incondicional, perquè Ell és així, s’avança a perdonar. En moltes de les guaricions que fa Jesús s’avança dient: “Els teus pecats són perdonats”. Abans que res, abans que li demanin. Com en el cas d’aquell paralític de la llitera que baixen entre quatre. El primer que li diu Jesús és: “Els teus pecats et queden perdonats” (Mc 2,5).

I a Lluç 4,16, al discurs inaugural a la sinagoga de Natzaret, Jesús diu: “L’Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè ell m’ha ungit, m’ha enviat a alliberar, a guarir els cecs..., a proclamar l’any de gràcia del Senyor”. L’any de gràcia era l’any de la condonació dels deutes. El Deuteronomi ja deia que cada cinquanta anys s’havien de perdonar els deutes de tothom. Això estaria molt bé de recuperar-ho, no només amb el deute del tercer món sinó amb les hipoteques que no podem pagar... L’any de gràcia és l’any del perdó incondicional, i els deutes són de diners. Jesús ha vingut a perdonar els deutes, a proclamar el perdó incondicional. Aquesta és la Bona Notícia del Regne de Déu.

Per altra banda, Déu és misericordiós perquè ens coneix i sap de quin fang ens ha format. Coneix la nostra fragilitat. “Com un pare s’apiada dels seus fills, el Senyor s’apiada dels seus fidels perquè sap de quin fang ens va formar i es recorda que som pols” (Sal 103). Pensar en el fang dels altres, dels meus enemics, d’aquells que em carreguen, pensant en la seva feblesa i la seva impotència per actuar d’una altra manera, ajuda a perdonar. “Perdona’ls perquè no saben el que fan”, no es dominen, no es controlen, se’ls escapa l’èsser... La commiseració, la compassió, la comprensió de la feblesa de l’altre ens ajuda a perdonar.

A “El Senyor dels Anells” de Tolkien hi ha una conversa entre en Gàndalf, el mag, i en Frodo que és el hòbbit que porta l’anell. Parlen d’en Gòl·lum, és el dolent de la pel·lícula, que és un hòbbit que, degut a l’anell, s’ha degradat. Frodo s’adona que a través d’en Gòl·lum, el Senyor Fosc ja sap que ell porta l’anell, i s’empipa. I diu:

Frodo: Això és espantós. Llàstima que Bilbo (el seu tiet) no acabés amb aquella criatura fastigosa quan en va tenir ocasió.

I Gàndalf diu: Llàstima? Precisament la llàstima fou el que aturà la seva mà, la llàstima i la compassió. No ferir quan no és necessari.

Però Frodo respon: Ho lamento, però tinc por, i no sento cap mena de compassió per en Gòl·lum.

*I Gàndalf li diu: **Perquè no l'has vist.** Perquè no has experimentat la seva misèria. Molts cops la rancúnia s'alimenta dels fantasmes que tenim dintre, però no de la realitat.*

Ni l'he vist ni el vull veure, digué Frodo. No us puc entendre. Voleu dir que vós i els elfs heu permès que continuï viu després de tots els horrors que ha comès? En qualsevol cas, ara és tan dolent com un orc i és, senzillament, un enemic. Mereix la mort.

I Gàndalf diu: La mereix? No vulguis córrer massa per judicar qui mereix la mort... El cor em diu que la compassió d'en Bilbo podria servir per decidir el destí de molta gent. I és veritat. Els qui hem llegit la novel·la, sabem que el dolent fa el bé abans de destruir-se. Per tant, com diu Gàndalf, no siguis massa prest, massa ràpid en condemnar i dir que mereix la mort. Si mirem als altres amb la mateixa mirada que té Déu sobre nosaltres...

I quan Jesús veu les multituds, o quan el Pare del Fill Pròdig veu el fill que torna, o quan el bon samarità veu aquell home tirat a terra, diu el text: "splagnisze", que vol dir: "tingué un estremiment de compassió", "les entranyes li vibraren amb un estremiment de compassió". Així mirava Jesús a les persones desvalgudes. I quan tenim en el cor aquest estremiment de compassió, la mirada és distinta.

Mirem els altres segons la mirada que tenim de Déu sobre nosaltres. A la benedicció de fra Lleó, sant Francesc diu: "Que el Senyor et beneeixi i et guardi, et mostri la seva faç, giri envers tu el seu rostre". La versió en castellà diu: "il·lumini el seu rostre sobre tu". Quan algú que ens estima ens veu arribar, se l'il·lumina el rostre d'alegria de trobar-nos. Doncs bé, Déu ens mira així, complagudament, està content que siguem fills seus. En l'evangeli del baptisme, la veu del Pare diu: "Ets el meu fill, el meu estimat, en tu m'he complagut". Sentir sobre teu la claror de la mirada de Déu, ajuda a mirar els altres de la mateixa manera. Mirem els altres segons la mirada que tenim de Déu sobre nosaltres.

Deia Cristina Kaufmann que "el cristià és aquell que se sap ben mirat". Està molt ben dit. El cristià és aquell que se sap mirat pel Pare complagudament, que està content que siguem, que comprèn

les nostres bestieses, les nostres febleses, que somriu i ens mira compassivament. El cristià és aquell que se sap ben mirat.

Juan Manuel Cotelo, el director de la pel·lícula “El Mayor Regalo”¹ diu en una entrevista²: “Si tú te conoces con la mirada que Dios tiene sobre ti, te va a costar muy poco perdonar. Te vas a saber perdonado, no porque te lo merezcas sino porque el primero que perdona es Él, el primero que ama en extremo es Dios. Dios, que viendo nuestras miserias no se asusta ni marca distancias, sino que hace todo lo contrario, abandona el palacio real y se abaja, se hace uno de nosotros, se pone a nuestra altura, es más, por debajo de nosotros y nos lava los pies”. Déu en Jesús s’agenolla davant nostre, fa commoure les nostres entranyes. Déu es fa pobre, petit i feble per esvair el nostre orgull, per abaixar les nostres pretensions massa grosses, i ho fa perquè sí. Déu en Jesús ens renta els peus perquè sí, no perquè ho meresquem. Així és el nostre Déu. Quan algú m’estima de debò, si li pregunteu per què m’estima, t’haurà de dir: “Perquè sí”. No hi ha motiu. No t’estimo perquè siguis bo, perquè siguis coherent, perquè siguis guapo... t’estimo perquè sí, amb tot el paquet inclòs, amb els teus defectes, amb les teves rareses. Si així és l’estimació humana quan és de debò, imaginem-nos com és la de Déu. I hem estat creats a imatge i semblança d’aquest Déu que està boig d’amor per nosaltres. Déu ens estima bojament perquè sí, perquè Ell és així, perquè no pot fer altra cosa.

Causes

1. Però, per què no perdonem i som tan exigents amb els altres? En principi perquè patim amnèsia. Ens oblidem que hem estat perdonats de coses molt més grans. Recordem aquella paràbola de Mateu 18,23 d’un rei que vol passar comptes amb els seus subdits, i ve un que li devia deu mil milions, i li exigeix i, com que no pot pagar, l’amenaça amb vendre els seus fills com a esclaus... Al final, el súbdit li suplica, i el rei li perdona l’enorme deute. I, sortint de palau, troba un altre que li deu quatre duros i l’escanya i li demana que li pagui el que li deu. Com s’entén això? Si t’acaben de perdonar un deute immens, com és que tu no perdones un deute ínfim?... Perquè pels passadissos de palau s’ha oblidat del molt que se li ha perdonat. Aquest és el nostre estat de dissemblança. Aquest és el nostre estat normal. Ens oblidem, no som conscients del molt que Déu ens ha perdonat i no som conscients de tot allò que ens toleren aquells que conviuen amb nosaltres.

¹ Estrenada el 2018, és un film sobre el perdó i la reconciliació, amb diversos documentals sobre testimonis de perdó als propis agressors.

² https://www.youtube.com/watch?v=MUgeqi_Jz58

2. Per què m'irrito sovint, em sento víctima i tinc desig de venjança? Perquè, normalment, interpretem malament el que ens fan els altres, i això és causa de moltíssimes dificultats. Per exemple, si ara un company passa al costat meu i no em saluda, què pensaré jo? "Quina barra que té, aquest tí de què va, quina mala educació!" I començaré a malpensar d'ell i, quan el torni a veure, jo tampoc el saludaré o li diré una bestiesa. Fixem-nos que l'esdeveniment no el puc canviar, el meu sentiment tampoc, però la interpretació que he fet de l'esdeveniment sí que la puc canviar. Perquè si resulta que el company no m'ha vist, o està tan capficat en els seus problemes que ni s'ha adonat que joestic aquí, el ressentiment ja no té motiu, no? La interpretació que fem dels esdeveniments és el que provoca el meu sentiment de víctima i la meva ira. Cal que qüestionem la nostra interpretació dels esdeveniments.

Jesús no para de fer preguntes als Evangelis: Vols curar-te?, per què em pegues?, per què plores?... Està intentant que qüestionem la interpretació que fem de la realitat.

3. Un altre motiu de les nostres ofenses és que ens creiem coherents. Com que jo em sento coherent, quan algú falla davant meu, m'empipo, perquè ell no és coherent. És a dir, ell no fa el que jo faig o el que jo em penso que faig. Això és un motiu de moltíssimes dificultats; per tant, cal que qüestionem la nostra coherència, qüestionem la nostra perfecció. Tots tenim defectes. I si penso que en tinc pocs, judicaré els altres, perquè em sento superior.

Recordem aquella anècdota d'abbà Moisès, un pare del desert que havia estat lladre i assassí. Tenia pecats grossos, però es va convertir i es va fer monjo del desert, a l'Egipte, al segle IV. I una vegada els germans van venir a acusar un altre que havia fet una de grossa, i a ell, com era savi, li demanaven que vingués a judicar el germà... Però ell no volia anar-hi, no se sentia amb autoritat per jutjar. Però van insistir tant que va dir: "Vindré". Però sabeu com va venir? Va venir carregat d'un sac de sorra que tenia un forat per darrere. I quan va arribar, els germans li van dir: "Abbà, que no veus que se't perd la sorra per darrere?" I ell va respondre: "Sí, són els meus pecats, s'escolen darrere meu i jo no els veig, i ara vosaltres m'heu cridat perquè vingui a judicar aquest germà". Tots van callar i van perdonar el germà. Quan un és conscient del sac d'incoherència que porta a sobre, ja no té esma de judicar ni de condemnar ningú. Per tant, la millor vacuna contra la crítica i l'acusació és recordar el propi pecat.

4. Tenim un concepte massa alt de nosaltres mateixos. “Jo soc el responsable de les escombres de la casa. Qui s’ha atrevit a agafar una escombra sense permís?” Això va així. Quan li dones un càrrec a algú i s’ho creu, encara que sigui una tonteria, s’empipa quan no es respecten els seus suposats drets. “Per què no m’han consultat d’aquesta reunió, si jo soc...?” Això és molt freqüent! Quin és el motiu de l’empipament? No la cosa en si, sinó el concepte massa alt de mi mateix. “Si jo soc el responsable de les escombres, qualsevol que vulgui una escombra me l’ha de demanar”. Està claríssim! Doncs, si no qüestionem això, sempre estarem ofesos perquè entre els que vivim en família o en comunitat, això és a l’ordre del dia. Si voleu tenir un atac de nervis, pretengueu que tothom faci el que ha de fer. Però això no passa, normalment. Per això, t’has d’entrenar a ser flexible i comprensiu amb les actituds incoherents dels altres.

Això li passa a Naaman el Siri (2Re 5). Era leprós, comandant de l’exèrcit de Síria, i es va assabentar que Eliseu guaria la lepra. Va venir per ser guarit, carregat de regals, ple de camells amb vestits, or i plata... i es presenta davant d’Eliseu per pagar al metge, i Eliseu ni surt a rebre’l i envia un criat que li diu que es renti set vegades al Jordà. Naaman agafa una empipada d’aquelles solemnes perquè Eliseu no ha estat capaç de sortir a rebre’l a ell, el comandant de l’exèrcit de Síria, i ha enviat un simple criadet per atendre’l... I se’n va empipat. Però un dels seus soldats, amb temor i tremolor li diu: “Mestre, si t’hagués demanat una cosa difícil, no l’hauríeu feta? Doncs si et demana una de fàcil...” I Naaman, que devia ser intel·ligent, el va escoltar, es va rentar al Jordà i es va guarir. I llavors torna per pagar al metge amb obsequis, però surt Eliseu i diu: “No, la gràcia és gratis”. Eliseu era cristià *avant la lettre*. La gràcia és gratis. Quin és el problema de Naaman? Que es pensa que, com que és el comandant de l’exèrcit de Síria, l’han de tractar amb honor. I això, a una altra escala, ens passa a tots. Tots esperem de l’altre una certa valoració, que no sempre arriba.

5. Una altra causa és que no ens adonem que som servents sense cap mèrit. Sols fem el que hem de fer i no ens és degut l’agraïment. Hi ha una paràbola en la que Jesús ho explica molt bé. Tens un criat que està al camp i quan torna, el fas seure i tu el serveixes? No, no. Ell et serveix i fa la feina que ha de fer... per això el pagues. Doncs vosaltres sou igual. Tot el que feu, ho feu perquè ho heu de fer, no perquè se us hagi de donar les gràcies (Lc 17,7). I si estàs esperant reconeixement i esperant que et donin les gràcies, et mors de fàstic i t’empipes. Sant Francesc diu: “Tot el que hem rebut i som és un do de Déu. Tot”. El que tenim i som no ho hem comprat a ningú, és un do, començant per la vida, la família, els estudis... El que fas a la vida cristiana és retornar una mica

d'allò que has rebut. Per tant, no t'és degut l'agraïment. Tot és do de Déu. I ja no parlem si som conscients de l'amor de Déu que hem rebut. El que fem és retorn dels dons que hem rebut. No ens és degut l'agraïment. Això és una vacuna contra les empipades per no ser valorats.

La major part de les dificultats també venen per aquests dogmes irracionals que tenim tots al cap. Un d'ells és: "Tothom m'ha d'estimar". I com que això no passa, m'empipo. Però el tema és: per què tothom m'ha d'estimar? On està escrit?

I un altre dogma irracional que tenim tots: "He de fer les coses perfectes, no em puc equivocar". Si no qüestionem aquests dogmes irracionals que tots tenim, no vivim.³

Hi ha un còmic d'en Calvin, on es veu que va cap al col·legi i està esperant l'autobús amb una cara d'emprenyat solemne. I diu: "Ojalá la escuela desapareciera ahora mismo y para siempre". I arriba l'autocar, puja i diu: "Si quieres empeorar un día, ya malo de por sí, desea lo imposible". Desitgem sempre allò impossible i estarem sempre frustrats i emprenyats. El problema és que sempre demanem a la vida molt més del que pot donar, i demanem als altres molt més del que poden donar-nos. Dit sigui de pas: L'anhel infinit d'amor i de plenitud que tenim dins del cor no el pot omplir ningú fora de Déu, de manera que mentre demanem a l'espòs, a l'esposa, al guardià, al germà, a l'amic... que ompli el buit afectiu que tinc al cor, estarem frustrats sempre. Per tant, no demanem impossibles.

6. Finalment, una altra de les causes més importants de conflictes, està en una criatura molt petita però molt perillosa, que és una arma de destrucció massiva: la llengua. És l'arma més destructiva que tenim els humans. Les guerres sempre comencen dient pestes de l'enemic, inventant pestes falses de l'enemic. I nosaltres ho fem amb la murmuració. Parlar malament de l'altre és destruir-lo. Qui no domina la llengua, diu sant Jaume, no pot ser persona religiosa.

Camins de solució

Els camins ens els dona Jesús, en les actituds de la Passió i en el Sermó de la Muntanya, que és un manual de relacions fraternes de primer ordre.

³ Albert Ellis, terapeuta americana cognitiu-conductual, que descriu molt bé el que ell anomena els 11 dogmes irracionals. http://www.nicolasmorenopsicologo.com/sd/3depre_albertellis.php

A la Passió, Jesús guareix el nostre deliri com un anyell mansoi. L'anyell de Déu carrega sobre seu les conseqüències del pecat del món. Com ens salva Jesús? Carregant, ell que és innocent, amb les conseqüències de les culpes dels humans. Aquesta és la redempció que es manifesta en les actituds de la Passió: mansuetud, no violència i paciència. És així que es posa pau en les comunitats i en les famílies, carregant amb els pecats dels altres, recollint els calçotets que es deixa aquell allà, netejant el WC que aquell embruta..., carregant amb les conseqüències de les culpes dels altres... I això molts pares i mares ho fan en silenci. Així es posa pau en les comunitats. No es posa pau reivindicant justícia i drets, així es fa la guerra. I la crucifixió de Jesús és, fonamentalment, amor als enemics, vèncer el mal amb abundància de bé. (Mt 5,40-41).

I beneint els qui em maleeixen. El Sermó de la Muntanya és un profund manual de relacions frateres. No tinguis en compte al teu germà el mal que t'ha fet, no alimentis el ressentiment... Si t'obliguen a portar una càrrega durant un quilòmetre, porta-la durant dos quilòmetres, si et demanen la túnica, dona-li també el mantell (Mt 5,40). Se us va dir: no matis... però jo us dic: el qui malparla del seu germà ja l'està matant en el seu cor. Malparlar del meu germà està en la línia de l'homicidi. L'estic matant amb la llengua, i d'aquí a les mans falta poc. I, al centre del Sermó de la Muntanya: "Estimeu els vostres enemics, pregueu pels qui us persegueixen, així sereu fills del vostre Pare", sereu igual a Déu perquè Déu és així, "fa ploure sobre justos i injustos i estima igual bons i dolents" (Mt 5,45). Déu no estima els bons i castiga els dolents. Déu estima bons i dolents, i diria més: encara estima més els dolents perquè pateixen més. I els enemics no són els de fora. Els enemics són els qui conviuen amb mi i em costen. Sant Francesc no para de dir-ho en els seus escrits. Els enemics són els membres de la comunitat, els membres de la meva família, aquell que em toca el voraviu... Atenció! Jesús no diu que siguem amics dels nostres enemics. Això és impossible. Diu que estimem (agape) els nostres enemics, i estimar és voler el bé de l'altre, pregar per l'altre, no fer-li mal... Això sí que és possible.

I sant Francesc no para de comentar l'amor als enemics en les seves Regles:

"Jesús anomenà amic al seu traïdor. Per tant, són amics nostres tots els qui injustament ens reporten torbacions i angoixes, afronts i injúries,..., als quals hem de tenir gran estimació perquè, pel que ens ocasionen, tenim la vida eterna" (1R 22). El martiri ens identifica amb el Crucificat, per tant, si algú em martiritza i jo no em reboto, tinc l'experiència del Cel que Jesús ens ha inaugurat. Val la pena, no?

Una altra: “Per sobre de tot, el frare ha de desitjar de posseir l’Esperit del Senyor i la seva santa operació”. Aquesta és la assignatura fonamental del cristià, desitjar de posseir l’esperit, és a dir: “tenir humilitat, paciència en la persecució i en la malaltia”. Això és la prova que tenim l’Esperit Sant. “I estimar aquells que ens persegueixen, reprenen i acusen” (2R 10,11). I després Francesc rebla el clau: Com sabem que estimem els enemics? “Estima veritablement el seu enemic el qui no es dol de la injustícia que li fa” (Adm 9). És a dir, jo puc no respondre a una agressió verbal o física, però si després començo a dir: Mira quina barra, què m’ha fet aquest noi, no hi ha dret... no estic estimant l’enemic, perquè estic alimentant el ressentiment. “El qui estima veritablement el seu enemic no es dol de la injustícia que li fa”.

Per acabar, un fragment de sant Francesc que serveix per evitar els litigis: “Que es guardin tots els frares de contorbar-se ni aïrar-se pel pecat o mal exemple de l’altre..., perquè el dimoni, pel delictes d’un de sol, en vol tirar molts a perdre” (1R 5,7). Això és molt profund. Quan algú me’n fa alguna de dolenta, si jo reaccio amb agressivitat o criticant, ha guanyat el dimoni perquè m’ha ficat en la roda d’acusacions mútues... Si algú em fa una de dolenta i jo no judico ni dic res, el dimoni ha perdut. Però si entro en la roda de la provocació de l’altre, el dimoni ha guanyat.

La no-violència, el respondre al mal amb el bé, la paciència, la mansuetud són actituds molt més intel·ligents i eficaces que les contràries, amb l’avantatge que donen pau i escampen la pau.